

בעניני בורר - שיעור 570

I. מהות המלאכה של בורר

- (א) **עייין בבה"ל** (שי"ט - ג ד"ה "לחכול") בשם הישועות יעקב דברירת הפסולת נחשבת כתיקון האוכל וכתב עוד דאפילו במקום שא"א להחשיב האוכל כפסולת גמור דהיינו בשני מיני אוכלים מ"מ חשוב מעורב כיון שעל ידי המין השני שנחשב בעיניו כפסולת ואין כל אחד מזומן ומוכן לשימושו וממילא הברירה היא תיקון משא"כ בערימה
- (ב) **יש לשאול מהא דמפלה בגדיו מכינים** (ש"ט"ז - ט) למה לא נאמר דאית ביה משום איסור ברירה (מ"ז סקמ"ז) וגם ניקוי השיניים והגוף מהפסולת שבהם וכן ניקוי כלים ובגדים וגם סחיטת בגדים ופירות אמאי אין בו משום בורר עייין בשמירת שבת כהלכתה (ג - הערה ז) שהביא מהרש"א דמשמע מהשלטי הגבורים (סוף פט"ו דשבת) דהכל תלוי בלשון בני אדם אי קרו ליה בורר או לא
- (ג) **עייין באג"ט** (ס"ה) שכתב דלדעת המהרש"ל והסמ"ג כשהאוכל נשאר למעלה זה נקרא בורר ולהיפך מרקד אבל לדעת הר"ח אין חילוק ובורר ביד ומרקד בנפה וכברה
- (ד) **צריך להיות אוכל מתוך הפסולת וביד ולא לתר** ואם חסר אפילו אחת מאלה יש איסור בורר וע"ע בבאר היטב (שי"ט - סק"ז) ובבה"ל (ד"ה "ומינח")

II. אם שייך בורר באופנים אלו

- (א) **במחובר - עייין ברבינו חננאל** (ע"ד.) וכהאגלי טל (מלחכת דש - ז) דאין שייך בורר בדבר המחובר וע"ע בשו"ע (ש"כ - ה) בשם רבינו תם והמ"ב (שכ"ח - סקפ"ד) ובה"ל (ד"ה "לקלוף") וכן במג"א (ש"כ - סק"ז) ובאג"מ (ד - ע"ד צורכ - חות ח) דשייך בורר בדבר המחובר ועייין ברמ"א (סוף סימן שכ"ח) דקולף לאכול לאלתר שרי
- (ב) **בדברים גדולים - עייין באור שמח** (שבת פרק ח - הלכה י"ח) בדברים גדולים אין שייך בורר ועייין בערוך השלחן (שי"ט - ט) שכתב בדבר הניכר הרבה לעין יש לחקור אם יש איסור בורר אבל הרמ"א (שי"ט - ג) החמיר כתרומת הדשן (נ"ז) דאפילו בדברים גדולים שייך בורר
- (ג) **בדבר לח - עייין בבאר היטב** (שי"ט - ז) דמהריט"ץ התיר להסיר הצרעה מן הכוס בשבת מטעם דאין ברירה בלח אם צף למעלה כבר ברור הוא והט"ז (שי"ט - סק"ד) כתב דאין להסיר הזכוכים מן הכוס דה"ל בורר פסולת מתוך אוכל ועייין בספר שביתת השבת (צורכ סק"ד)
- (ד) **בערימה - עייין בבה"ל** (שי"ט - ג ד"ה "לחכול מיד") כשמונח בקערה מין אחד על מין שלמטה ממנו ומסלק המין שלמעלה כדי להגיע למין שלמטה אפילו איסור דרבנן לא שייך בזה ועייין בשביתת שבת (סעיף י"ג) דדוקא כשיודע אנה מונח כל מין זה למעלה וזה למטה ואם לאו הוי בורר והמ"ב (סקט"ו) שכתב "ומחפש אחר בגדו" לא משמע כן
- (ה) **במין אחד - עייין בתרומת הדשן** (סימן נ"ז) שאין איסור בורר אלא בב' מינים וכ"כ הרמ"א (שי"ט - ג) והמ"ב (סקט"ז) והט"ז כתב (סק"ז) דאפילו במין אחד שייך בורר ודוקא אוכל מתוך פסולת ביד לאלתר מותר או שיקח סתם מן הבא בידו להניח לסעודה אחרת לא נחשב דרך ברירה ועייין בחיי"א (ס"ה) דנכון להחמיר כהט"ז אבל הסכמת הפוסקים להתיר במין א' דלא כהט"ז
- (ו) **תערובת זמנית -** כגון שעירבם ע"מ להפרידם מיד וכגון שמערב הסכינים והכפות בידו כדי לקחתן לשלחן ולחלקן שם גם בזה יש משום בורר (שצ"ה סק"ה) ודלא כספר פקודת אלעזר שסובר דכה"ג אין זה נקרא תערובת כיון שעירבו מתחילה כדי להפרידו מיד ועייין בשו"ת מהרש"ג (ח - ל"ז) דכתב דבורר לא שייך אלא במידי דלאחר שיברור אין הדרך

לחזור ולערב הדברים כמו בכל פסולת הנכרר מן האוכל וכה"ג היה במלאכת המשכן ולכן מותר לברור פתקא מתוך שאר הפתקאות ועיין בשש"כ (פרק ג - הערה ק"ז) שכתב בשם הרשז"א כי חידוש גדול הוא (מהרש"ג) וראיותיו (מסימן רנ"ט - ז) אינן מוכיחות

(ז) תערובת במקום קבוע - כגון הרוצה להוציא איזה ספר מביין ספריו אל יעשה כן אלא סמוך לעיונו בו ויש עצה ליעיין בו מעט ואחר כך יניחנו כדי לעיין בו לאחר זמן (אג"מ ד - ע"ד ח"ט י"ז) ותערובת שייך דוקא שאין שמו כתוב מאחוריו או שיש שם חושך ואין מכיר ספרו וע"ע בשש"כ (ג - הערה ק"ז) דאם הספרים עומדים בארון לפי סדר מסויים לא חשוב מעורב שכל ספר הוא דבר חשוב לעצמו ולמקומו מ"מ אם מונחים בערימה יש איסור בורר ולא כהבה"ל (הג"ל) וספרים המונחים במעורב אסור למיינם על מנת לסדרם במקומם בארון הספרים אבל אם רצונו להסיר את הספרים מעל השלחן והוא לוקח מן הבא לידו כל ספר וספר המונח על גבי השלחן בפני עצמו ומחזירו למקומו בארון מותר

(ח) תערובת טבעית - כגון עצמות הדגים הקליפות הגרעינים שעירבם בכל אופן יש בזה משום בורר אמנם דעת הים של שלמה שהביאו הבה"ל (שי"ט - ז ד"ה "מתוך") דדברים המחזורים מטבע ברייתם אין בזה משום בורר דכל אלה הם שומר הפרי וחלק מהאוכל וכתב זה רק דרך לימוד זכות

(ט) תערובת סמוכים - ואינם מעורבים אבל מונחים בלא סדר עיין באגלי טל (סקי"ח) דגדר תערובת שהפסולת מפסיק בין האוכלים ומשום הכי רצה להתיר קילוף פרי אבל עיין בספר איל משולש (דף ל"ח) בשם כמה גדולי זמננו דהדבר נקבע לפי מה שנראה ומתקבל בהרגשה דאם נראה כקבוצה אחת הרי זה תערובת ומטעם זה יש סוכרים שכלי האכילה המונחים על השלחן לאחר הסעודה בערכוב נחשבים כתערובת כגון בשלום זכר

(י) תערובת במקום המגע - כגון המשקה של השאלנט על השאלנט והשומן על גבי הרוטב ופרי שחציו רקוב עיין באג"ט (סקי"ח) שתמה על מה שייך בורר בקליפות הפירות שאינו מעורב בו כלל ואפשר בדבר לח יש עירוב יותר ועיין במ"ב (סקס"ז וסקי"ה) דהכל נחשב מעורב במקום המגע ולכן מותר לערות המשקה לחוץ ורק כשמגיע לטיפות האחרונות המעורבות בשמרים יש בזה משום בורר (שו"ע שי"ט - י"ד) ועיין שבת (קל"ט:) דשאפו שיכרא ממנא למנא מותר אבל אסור להסיר השומן מהרוטב בצמצום (מ"ז סקי"ה וסקס"ז)

(יא) תערובת בשנים או שלשה - כגון תפוח ורימון או חומש וסידור אין נקרא מעורב עיין בשביתת שבת (סק"ח) שהוכיח משבת (ק"ח:) שעכבר שנפל לבשמים אין בהוצאתו משום בורר ואין להקשות משומן ע"ג מרק דשם שמעורבים במקום המגע נראים כקבוצה אחת ורק משום שניכרים בפ"ע יש להתיר וה"ה חתיכת בשר במרק וחתיכת דגים ברוטב ומלפפונים חמוצים במימיהם

(יב) למעשה יש כמה סוגים בתערובת (א) תערובת גמור (ב) תערובת שומן על הרוטב (ג) תערובת של קליפת פירות (ד) תערובת ערימה ועוד ואין לסמוך על דברים שנכתבים בשיעור הזה להלכה וצריך שאלת חכם בכל דבר

III. ההיתרים ששייכים לבורר

- (א) הפסולת מפיו או לשתות ע"י מפה (שו"ע שי"ט - ט"ז) שזה דרך אכילה
(ב) מיד לפה (בה"ל שי"ט - ד"ה סבורר) ויש אומרים שזה ג"כ דרך אכילה בנטילת הפסולת מהאוכל
(ג) נטילת אוכל אם הפסולת (מ"ב סקי"ה וס"ז) דאין זה דרך ברירה ויש חולקים חזו"א (נ"ג - ד"ה מ"ז ונ"ד - ג) דמ"מ תיקון אוכל הוא
(ד) לפזר התערובת באופן שאין עוד עליה שם תערובת (אג"מ ד - ע"ד - ח"י) דאין זה דרך ברירה ויש חולקים (איל משולש דף ק"מ)

זכות ההדפסה י"י ארפאלה שלימה ארפאלה טובא רבקה בת חנה בעל חלק ארפאלה ארפאלה